شهید رضا مؤذنی طراح اولین عملیات منظم سپاه در اردیبهشت سال ۱۳۶۰

عملیات مدن نقطه آغاز شکست حصر آبادان بود

■ احمد محمدتبریزی

در شرح تاریخ دفاع مقدس، کمتر به نخستین ماه‌های جنگ پرداخته می‌شود و متأسفانه مطالب زیادی درباره حماسه رزمندگان در آن روزها دیده نمی‌شود. شهید رضا مؤذنی و عملیات تپه‌های مدن یکی از همین بخش‌های کمتر روایت شده دفاع مقدس است که به لحاظ تاریخی اهمیت زیادی در تاریخ جنگ دارد.

■■■

■ **اهمیت تپه‌های مدن**

معمولاً به اشتباه از عملیات «فرماندهی کل قوا، خمینی روح خدا» در دارخوین و آبادان به عنوان اولین عملیات منظم سپاه پاسداران نام برده می‌شود، در حالی که اولین عملیات آفندی منظم سپاه در اردیبهشت سال ۱۳۶۰ به نام عملیات شیخ فضل‌الله نوری یا مدن انجام شد. دو ماه پس عملیات مدن، رزمندگان عملیات فرماندهی کل قوا را انجام دادند که نخستین عملیات موفق و مشترک سپاه و ارتش لقب گرفت. تلاش برای شکست حصر آبادان از ۹ مهر ۱۳۵۹ با عملیات کوی ذوالفقاری آغاز شد و تا عملیات ثامن‌الائمه(ع) در ۶ مهر ۱۳۶۰ که منجر به شکست محاصره آبادان شد، تلاش‌های متعددی در این راستا انجام گرفت. عملیات تپه‌های مدن که در چند مرحله انجام شد، یکی از این عملیات‌هاست که سرآغازی برای شکستن حصر آبادان بود.

■ **قطع دید دشمن**

سردار حمید سرخیلی از رزمندگان حاضر در عملیات مدن، درباره اهمیت این منطقه و این عملیات به «جوان» می‌گوید: «این دو تپه اهمیت فراوانی داشت. ما قبل از عملیات ثامن‌الائمه(ع) باید دید و تیر دشمن را روی جاده مواصلاتی‌مان قطع می‌کردیم و رده تأمینی‌شان را برمی‌داشتیم تا با خط اصلی‌شان درگیر شویم. وقتی آبادان از شمال محاصره شد و از جنوب هم عراق در پشت اروند قرار گرفت، این جاده مواصلاتی و تدارکاتی ما برای حرکت به جبهه‌ها بود، حالا عراق این دو میدان تیر را در ۲ کیلومتری گرفته بود و روی هر کدام از آنها حدود ۶۰ نیرو گذاشته بود. نیروهای شهید مؤذنی یکبار در اسفند ۵۹ به این دو خاکریز حمله می‌کنند و با دادن چند شهید موفق نمی‌شوند تپه را پس بگیرند. چهار شهید در جلوی تپه می‌مانند که در عملیات بعدی توانستیم پیکر آن شهیدان را پیدا کنیم.»

شهید مؤذنی نفر دوم از راست با کلاهی بافتنی بر سر

■ **عقب‌نشینی نیروها**

اکبر زراعتکار، معاون شهید مؤذنی نیز وضعیت عملیات و سختی‌های کار برای رزمندگان را چنین روایت می‌کند: «غیر از شهید مؤذنی بچه‌های آبادان هم چندبار تا شناسایی می‌روند و حتی درگیر هم می‌شوند، ولی در آخر نمی‌توانند و برمی‌گردند. خودم یکبار در روز برای شناسایی رزمی با تعدادی از بچه‌ها برای دیدن وضعیت تپه‌ها رفتم، یکسری خاکریزهای نعلی شکل که عراقی‌ها قبلاً زده بودند، وجود داشت و از اینها سنگر به سنگر حرکت کردیم تا به نزدیکی‌شان رسیدیم. عراق تیر سبک به ما نزد و وقتی نزدیک شدیم با توپخانه و خمپاره شروع به زدن ما کردند که مجبور به برگشت شدیم.» بنا به این توضیح‌ها، با ناکام ماندن اولین عملیات در سال ۱۳۵۹، شهید مؤذنی به دنبال طرح دیگری برای آزاد کردن تپه‌های مدن بود. پس از برنامه‌ریزی‌های اولیه، رزمندگان بار دیگر در ۲۵ اردیبهشت ۱۳۶۰ به فرماندهی شهید مؤذنی و با هدف آزادسازی تپه‌های مدن، تک دیگری را صورت می‌دهند.

> شیرینی پیروزی در عملیات مدن با خبر شهادت رضا مؤذنی تلخ شد. در جریان عملیات تیری به قلب رضا مؤذنی می‌خورد و او را به شهادت می‌رساند. با اینکه نیروهای شهید مؤذنی موفق به پیروزی در جریان عملیات می‌شوند، ولی نبود فرمانده غم بزرگی در دل‌ها می‌نشاند

■ **فتح تپه‌ها**

عملیات دوم در ساعت ۱۲ شب ۲۵ اردیبهشت آغاز شد. آن شب هوا بسیار تاریک بود و چشم، چشم را نمی‌دید. پس از گذشت حدود نیم ساعت، دستور حمله صادر شد و عراقی‌ها به شدت شروع به مقابله کردند. طبق گفته شاهدان این عملیات، حضور نیروهای بعثی در سنگرهای مستحکم و حرکت رزمندگان در بیابان کار را خیلی سخت کرده بود.

با رشادت عجیب رزمندگان، اولین سنگر دشمن فتح شد و ورق به سود نیروهای ایرانی برگشت. پس از پاکسازی اولین سنگر با نارنجک، تیربار درون سنگر خیلی به کمک نیروها آمد. بعثی‌ها باقیمانده روی تپه‌ها نیز شروع به عقب‌نشینی و فرار کردند و به این ترتیب تپه‌های مدن از دست دشمن خارج شد.

■ **شهادت فرمانده**

شیرینی پیروزی در عملیات با شنیدن خبر شهادت فرمانده عملیات یعنی شهید مؤذنی تلخ شد. در جریان عملیات تیری به قلب رضا مؤذنی می‌خورد و او را به شهادت می‌رساند. با اینکه نیروهای شهید مؤذنی موفق به پیروزی در جریان عملیات می‌شوند، ولی نبود فرمانده غم بزرگی را در دل‌ها می‌نشاند. به رغم اینکه نیروها اصرار زیادی کرده بودند که شهید مؤذنی در این عملیات شرکت نکند و از عقب کارهای فرماندهی را انجام دهد، ولی وی نمی‌پذیرد و با حضورش موفقیت در عملیات را تضمین می‌کند.

■ **روحیه عارفانه**

زراعتکار از همرزمان شهید مؤذنی درباره قدرت فرماندهی این شهید و تأثیرش در جبهه‌ها می‌گوید: «شهید مؤذنی شخصیتی بزرگ و قوی داشت. خصوصیت‌های اخلاقی و شخصی‌اش بی‌نظیر بود و نمی‌توانم در چند کلمه بیان کنم. نسبت به اموری که به او مربوط می‌شد، احساس مسئولیت عجیبی داشت. حتی در ریزه‌کاری و جزئیات کار، سعی می‌کرد همه امور به خوبی انجام شود. دلش نمی‌خواست از کاری سرسری بگذرد و همچنین روحیه عارفانه‌ای داشت. من بارها و بارها دیده بودم که نگاهش به دوردست است و انگار در این عالم نیست. مطمئناً اگر رضا شهید نمی‌شد یکی از فرماندهان بزرگ سپاه می‌شد. قدرت فرماندهی، نگاهش به مسئولیت‌هایی که داشت و تدابیر و قدرت ابتکارش بی‌نظیر بود. حاج‌مرتضی قربانی با رضا مؤذنی آشنا بود. همان روزهای اول مرتضی قربانی در ایستگاه ۷ آبادان فرماندهی یک گروه را به عهده داشت و رضا، من و حاج‌مرتضی را به هم معرفی کرد و من هر وقت فرصت می‌کردم سری به ایستگاه ۷ و حاج‌مرتضی می‌زدم یا در ستاد و سپاه هم را می‌دیدیم. دو سال پیش جلسه‌ای بود که من و حاج‌مرتضی و بعضی از بچه‌های سپاه خمینی‌شهر در جهت واکاوی مسائل آن روزها جلسه‌ای داشتیم، همه اذعان به قدرت فرماندهی شهید مؤذنی داشتند.»

یادکرد

شهید محمدامین اسدی سال ۱۳۵۹ در دفاع از تپه‌های مدن به شهادت رسید

از امریکا به ایران بازگشت تا ریالی از کشور خارج نشود

■ آرمان شریف

شهید محمدامین اسدی، یکی از رزمندگانی است که در منطقه مدن آبادان به شهادت رسیده است. این شهید، زاده آبادان و برای آزادی زادگاهش حاضر به انجام هر ایثاری بود. او پس از گرفتن دیپلم راهی امریکا شد تا تحصیلش را در این کشور ادامه دهد، اما همزمان با وقایع انقلاب به ایران بازگشت تا سهمی در این اتفاق بزرگ تاریخی داشته باشد.

■■■

شهید اسدی هنگام حضور در امریکا به خانواده‌اش گفته بود: «خودم اینجا در کنار درس خواندن، کار می‌کنم و خرجم را درمی‌آورم و نمی‌خواهم خانواده‌ام برای تأمین هزینه‌های من به زحمت بیفتند.» اما ماندن شهید اسدی در خارج از کشور بیش از چهار سال طول نکشید. او با جدیت و تلاش درس‌هایش را ادامه می‌داد و به محض شنیدن صدای انقلاب مردم به ایران بازگشت تا در ساختن آینده میهنش سهمی داشته باشد.

وقتی خانواده با تصمیم محمدامین مبنی بر آمدن و ماندنش مواجه می‌شوند به او می‌گویند که برنگرد، ما خانه را می‌فروشیم تا تو بتوانی همچنان به تحصیلت ادامه بدهی، اما پاسخ زیبای پسر خانواده همه را قانع می‌کند: «آن زمان گذشت که ما پول ایران را به خارج ببریم. الان مملکت مال خودمان است و ما به هر یک ریال آن نیازمندیم. باید با چنگ و دندان از کشورمان دفاع کنیم.»

شهید اسدی تصمیمش را مبنی بر ماندن در ایران گرفته بود و به دنبال شرکت در کنکور برق بود که مدت کوتاهی بعد جنگ تحمیلی شروع شد. با شروع جنگ پیشنهادهای اقوام و آشنایان برای رفتن او از ایران شروع شد، ولی نه تنها به خارج برنگشت، بلکه همراه بچه‌های جهاد آبادان به جبهه رفت تا در کنار جوانان شهر از سقوط شهر جلوگیری کند. محمدامین با استخدام در جهاد سازندگی از تخصص خود در جهت پشتیبانی جنگ استفاده کرد و هم به کمک روستاییان شتافت.

خدیجه صفاریان، مادر شهید درباره حضور پسرش در دوران جنگ می‌گوید: «محمدامین بچه اول و خیلی عزیز بود. وقتی جنگ شد پدرش هم در آبادان ماند. هر موقع که شهر مورد حمله هوایی یا توپخانه‌ای قرار می‌گرفت، محمدامین در هر کجای منطقه که بود، خود را می‌رساند و احوال پدر را جویا می‌شد. وقتی خبر شهادتش را برایمان آوردند، در حالی که آبادان در محاصره دشمن بود، موفق شدیم با لنج و بالگرد خود را به آبادان و سر مزارش برسانیم.»

شهید اسدی نه تنها در تحصیل بلکه در اخلاق هم سرآمد بود. سخاوت و طبع بلند محمدامین از او انسانی بلندنظر ساخته بود که مسائل مالی و دنیوی چندان به چشمانش نمی‌آمد. پدرش تعریف می‌کند متوجه شده بودیم ژاکت نویی که برایش خریده بودیم تنش نیست، وقتی علت را از محمد پرسیدیم، گفت آن را به یکی از دوستانم که پدرش فوت کرده و سرپرست ندارند، داده‌ام.

> شهید محمدامین اسدی در همان ماه‌های اول جنگ در حالی که می‌خواست از آبادان دفاع کند در ۲۵ آبان ۱۳۵۹ در منطقه مدن که یکی از مناطق مهم برای طرفین درگیر در جنگ در آن سال بود مورد اصابت ترکش خمپاره قرار گرفت و به شهادت رسید

شهید محمدامین اسدی در همان ماه‌های اول جنگ در حالی که می‌خواست از آبادان دفاع کند در ۲۵ آبان ۱۳۵۹ در منطقه مدن که یکی از مناطق مهم برای طرفین درگیر در جنگ در آن سال بود مورد اصابت ترکش خمپاره قرار گرفت و به شهادت رسید. پیکر شهید در گلزار شهدای آبادان میعادگاه کسانی است که داستان عجیب این دانشجوی انصرافی دانشگاه‌های امریکا را می‌دانند.؛ دانشجویی که به ایران برگشت تا در دانشگاه جبهه‌ها با شهادت فارغ‌التحصیل شود.

نگاه

اردیبهشت نقطه اوج استراتژی دفاع متحرک ارتش بعث عراق

جاده‌های آسفالتی که انجام عملیات برق آسا را تسهیل می‌کرد

■ علیرضا محمدی

استراتژی دفاع متحرک عراق از اواخر سال ۱۳۶۴ و پس از ناامیدی این کشور از بازپس‌گیری فاو آغاز شد و تا اواسط سال ۱۳۶۵ ادامه یافت. در این طرح نیروهای عراقی تک‌های محدود برق‌آسایی را در طول مرزهای خود با ایران به اجرا می‌گذاشتند تا با مشغول کردن رزمندگان ایرانی، از انجام عملیات بزرگی چون والفجر ۸ در آینده جلوگیری کنند.

■■■

به طور حتم هشت سال دفاع مقدس فراز و فرودهای بسیاری در خود داشت و در یک مقطع نیروهای ایرانی و در مقطع دیگر متجاوزان بعثی برتری داشتند. صرف‌نظر از اینکه ایران از حق خود در برابر تجاوز آشکار یک کشور خارجی دفاع می‌کرد و شکی در مشروع بودن این دفاع نبود، اما این مسئله نمی‌توانست باعث شود واقعیت‌های موجود در جنگ را نادیده بگیریم.

یکی از مسائلی که باید درخصوص دفاع مقدس به آن توجه کنیم، پویابودن ارتش عراق و به روز شدن طرح‌های آن در طول جنگ تحمیلی بود؛ به این معنی که ارتش سعی می‌کرد هر بار از جبهه ایران شکست می‌خورد، عوامل این شکست را در دانشگاه جنگ خود بررسی کند و با استفاده از طراحان و مستشارانی که از چند کشور به او کمک می‌کردند، عوامل شکست را برطرف کرده و خود را تقویت کند.

از سال ۶۲ که ایران تصمیم گرفت هر سال یک عملیات بزرگ سالانه انجام دهد، سه عملیات خیبر، بدر و والفجر ۸ انجام شد. دو عملیات اول چندان موفقیت‌آمیز نبود و حتی بدر به عدم‌الفتح منجر شد، اما چون والفجر ۸ موفقیت‌آمیز بود و ایران توانست شبه‌جزیره فاو را تصرف کند، عراق به این فکر افتاد تا دیگر از انجام تک‌های بزرگ و سالانه ایران جلوگیری کند، بنابراین استراتژی دفاع متحرک اتخاذ شد. این طرح که هیچ‌گاه مشخص نشد از جانب چه کسی یا چه کسانی بوده است، از آخرین روزهای سال ۶۴ تا اواسط سال ۶۵ جبهه ایران را مشغول خود کرد. گفته می‌شود که عراق ۹۰ تانک تی ۷۲ را سوار بر کامیون‌های مخصوص حمل ادوات زرهی کرده بود و با استفاده از جاده‌های آسفالتی که در سمت عراق وجود داشت، به سرعت جابه‌جا کرده و در یک نقطه از مرز به کار برده است. ضربه‌ای می‌زد و خط را می‌شکست و سپس همین عملیات برق آسا را در روزی دیگر و منطقه‌ای دیگر تکرار می‌کرد.

یک واقعیت دیگری که باید درخصوص ارتش بعث عراق به آن اشاره کنیم، مهندسی قوی این ارتش بود. آنها در ایجاد جاده‌های طولانی و آن هم آسفالت کردن این جاده‌ها تبحر عجیبی داشتند؛ حتی گاهی قله‌های مرتفع را جاده‌کشی کرده و با آسفالت آن، به راحتی از تجهیزات زرهی‌شان در مناطق صعب‌العبور هم استفاده می‌کردند. (چنانچه قله رفیع ۱۰۲۰ در منطقه بازی دراز را جاده آسفالت کرده بود) همین مهندسی قوی در ایجاد شبکه راه‌ها یکی از مواردی بود که عراق را در استراتژی دفاع متحرک کمک می‌کرد.

به هر حال، اوج ضربات بعثی‌ها در استراتژی دفاع متحرک اشغال مهران در آخرین روزهای اردیبهشت ۱۳۶۵ از سوی آنها بود و سپس این شعار که مهران در ازای فاو (اگر مهران را می‌خواهید فاو را پس بدهید) از سوی بعثی‌ها تبلیغ شد. صرفاً یک شعار که منطبق با واقعیات و معادلات معقول نبود، اما ایران باید در قبال این تبلیغات دلسردکننده و شیطنت‌آمیز کاری می‌کرد و عاقبت فرمان امام مبنی بر آزادی مهران منجر به عملیات کربلای ۱ در تیر ۱۳۶۵ شد و با آزادی این شهر سپس انجام عملیات کربلای ۴ و ۵، بعثی‌ها این استراتژی را رها کردند و دوباره تا سال ۶۷ به لاک دفاعی فرو رفتند.

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۶۴۸۳

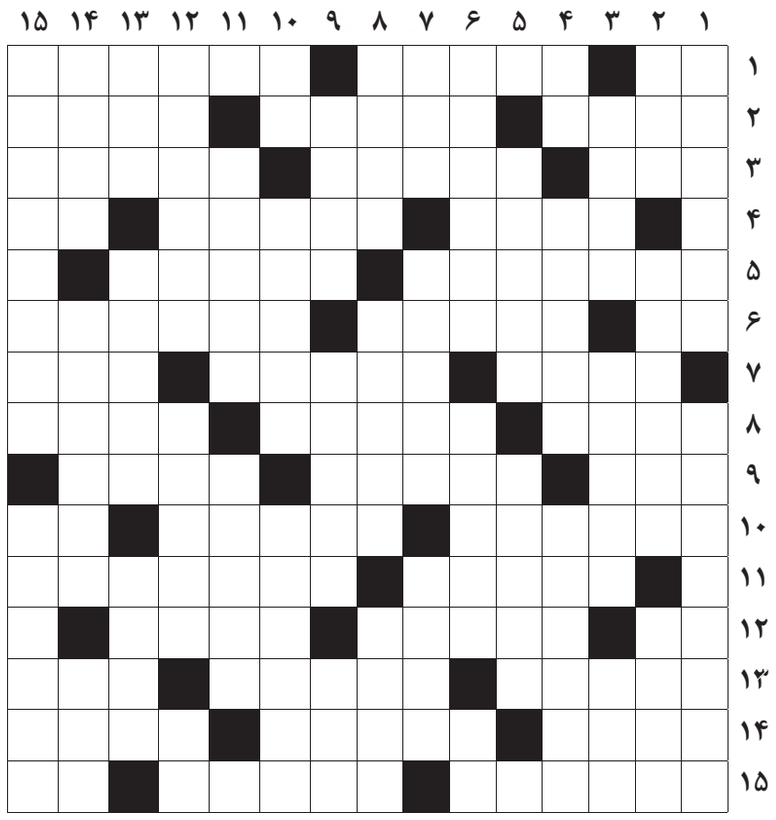

از راست به چپ

■ ۱- پشه- صفت همه موجودات به‌جز ذات الهی- بزرگ‌ترین ایالت امریکا ■ ۲- اشاره به مکان دور- از ماه‌های میلادی- پرسش ■ ۳- دستی- اجاره‌بها- جمع کتیبه به معنای لشکر ■ ۴- کمان چهره- همسایه- هزار کیلو ■ ۵- قهرمان جام جهانی فوتبال ۲۰۱۰ افریقای جنوبی- فهماندن ■ ۶- کنارهٔ چیزی- مسافر شش کشور اروپایی- ظرفیت شیمیایی ■ ۷- تباه و زدوده- بزرگ‌ترین قمر زحل- از بت‌ها ■ ۸- حافظ از دور بر رخ ماه می‌زد- میکده فلک‌زده- شکل زمین ■ ۹- سگ بیمار- شهری در گیلان- صبر زرد ■ ۱۰- شهر غله استان تهران- الهه ماه و جنگل رومیان- باران اندک ■ ۱۱- شلوار جنگی- سفیر ■ ۱۲- حرف فاصله- واحد اندازه‌گیری قطر در تراشکاری- جهادکننده ■ ۱۳- صنعت ماهیگیری- سرور رعیت- خاطر و ذهن ■ ۱۴- منسوب به خاندان بنی‌امیه- ضربه شروع در والیبال- گندمگون ■ ۱۵- نوعی یارگیری در ورزش‌های گروهی- تردستی- همراه مرد

از بالا به پایین

■ ۱- عمیق‌ترین دریاچه دنیا- فیلمی از حاتمی کیا ■ ۲- همراه چای- بیهق امروزی- در امان ■ ۳- فاتح نبرد دین‌بین‌فو- تخلص شعری حاج ملاهادی سبزواری- دشتی در ایران ■ ۴- بنده و شما- صحرا- کشور جزیره‌ای در آسیا ■ ۵- جنگ بین نادرشاه و محمدشاه گورکانی پادشاه هند- پیش‌نویس ■ ۶- واضع تئوری بنیاد انواع- پایتخت فیلیپین- آفت گندم ■ ۷- شهر نیروگاهی مازندران- بیماری درخودماندگی- نهی از آوردن ■ ۸- پدر مرده- ستم- هاتف غیبی ■ ۹- شادمانی- وظیفه و رسالت- داد و ستد ■ ۱۰- پسوند خریدار- دهان‌ها- از شاهان تورانی ■ ۱۱- چربی شتر- جمع نسب؛ نژادها ■ ۱۲ ضدعفونی‌شده- فنی در کشتی- عدد شروع بازی ■ ۱۳- جدا- جاده دام و ستور- سفره ■ ۱۴- نوعی قایق مسابقه‌ای- ناشی- پول معتبر ■ ۱۵- مبتلا به بیماری زال‌تنی- پیچیده در گوش زمان فریادتان.

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

					۴		۱	
۷	۸				۵			۳
		۱			۷		۴	
	۲					۴		
	۱					۸	۶	
			۷	۵				
	۶	۳						
				۸			۹	۱
		۲	۱	۴				

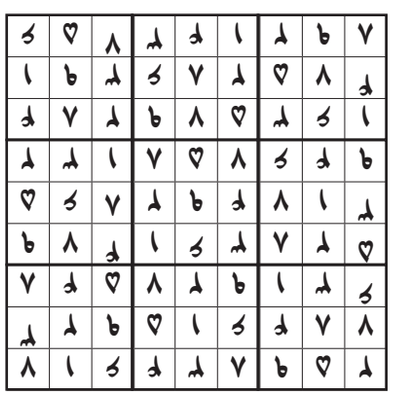

جدول کلمات متقاطع
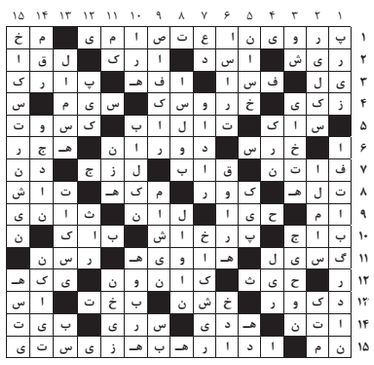
پاسخ جدول شماره ۶۴۸۲